

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3459

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 101

M.A. (Part - I) (Semester - I)

PHILOSOPHY

PH - 101 : Problems in Western Metaphysics

(New Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer **any one** in **500** words:

[20]

- a) Explain Parmenide's response to the problem of being and becoming.

OR

- b) Discuss Plato's views on the problem of universals.

Q2) Answer **any one** in **500** words:

[20]

- a) Discuss Descartes concept of substance.

OR

- b) State and examine Hume's theory of causation.

Q3) Answer **any two** in **250** words each:

[20]

- a) State Aristotel's view regarding the self.
- b) Examine conceptualism.
- c) Discuss Spinoza's concept of substance.
- d) Kant's theory of causation.

P.T.O

Q4) Write short notes on **any four** (in **100** words each):

[20]

- a) Family resemblance.
- b) Aristotel's notion of cause.
- c) No self theory of Hume.
- d) Heraclitu's view of reality.
- e) Nominalist's view on the problem of universals.
- f) Leibniz's theory of substance.

Total No. of Questions : 4]

P3459

[4806] - 101

M.A. (Part - I) (Semester - I)

तत्त्वज्ञान

पी. एच. - 101 : पाश्चात्य सत्ताशास्त्रीय समस्या

(New Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
4) मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]

अ) 'असतो' आणि 'भव'च्या समस्याला पारमाईड्सने दिलेली प्रतिसाद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामान्याच्या समस्येवरील प्लेटोच्या विचारांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]

अ) देकार्तच्या द्रव्यविषयक संकल्पनेची चर्चा करा.

किंवा

ब) ह्युमची कारणतेची उपपत्ती सांगा आणि स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही दोनांची प्रत्येकी 250 शब्दात उत्तरे द्या. [20]

अ) अॅरिस्टाटलचे आत्मा विषयीचे मत सांगा.

ब) संकल्पनावादाचे परीक्षण करा.

क) स्पिनोझाच्या द्रव्यसंकल्पनेची चर्चा करा.

ड) कांटच्या कारणते विषयक मतावर चर्चा करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही चारांवर लघु टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात)

[20]

- अ) कुलसाम्य
- ब) अॅरिस्टाटलची कारण कल्पना
- क) ह्यूमची अनात्मा उपपत्ती
- ड) हेराक्लीईटस्चे विश्वाविषयचे मत
- इ) नामवादाचे सामान्याच्या समस्ये बाबतच्या दृष्टिकोन
- फ) लायब्लिझची द्रव्याची उपपत्ती

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3460

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 102

M.A. (Semester - I)

PHILOSOPHY

PH - 102 : Problems in Indian Epistemology

(New Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer **any one** in **500** words:

[20]

- a) State fully the Buddhist approach to the nature and classification of pramanas.

OR

- b) Explain Nyaya theory of Pratyaksha.

Q2) Answer **any one** in **500** words:

[20]

- a) What is anumana? Explain the types of Anumama accepted by Jaina.

OR

- b) Explain fully Mimamasa view of pramanya and A-pramanya.

Q3) Answer **any two** in **250** words each:

[20]

- a) Explain in brief the nature of Prama.
- b) Explain the Buddhist view of Pratyaksha.
- c) Distinguish between Swarthanumana and Parathanumana.
- d) State the reducibility of Sabda pramana.

P.T.O

Q4) Write short notes on **any four** (in **100** words each):

[20]

- a) Nature of Sad hetu according to Nyaya.
- b) Svprakasatya.
- c) Anirvachaniyakhyati.
- d) Reducibility of Arthapatti.
- e) Pramana samplava.
- f) The notion of Utpatti.

Total No. of Questions : 4]

P3460

[4806] - 102

एम.ए. (समीस्टर – I)

तत्त्वज्ञान

पी. एच.: 102 - भारतीय ज्ञानशास्त्रातील समस्या

(नवीन अभ्यासक्रम)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
4) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) प्रमाणाचे स्वरूप आणि वर्गीकरण बौद्धाच्या दृष्टीकोनातून सविस्तर सांगा.

किंवा

ब) न्यायाची प्रत्यक्षाची उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) अनुमान म्हणजे काय? जैनानी स्वीकारलेले अनुमानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मीमांसकांचा मते प्रामाण्य आणि अ-प्रामाण्य विषयीचा दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही दोनांची प्रत्येकी 250 शब्दांत उत्तरे द्या. [20]

अ) प्रमाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) बौद्धमतानुसार प्रत्यक्ष स्पष्ट करा.

क) स्वार्थानुमान आणि परार्थानुमान यातील फरक स्पष्ट करा.

ड) प्रमाणाचे विलीनीकरण सांगा.

प्रश्न 4) कोणत्याही चारांवर लघु टीपा लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत)

[20]

- अ) न्यायमतानुसार सद-हेतूचे स्वरूप
- ब) स्वप्रकाशत्व
- क) अनिर्वचनीयख्याति
- ड) अर्थापत्तीचे विलीणीकरण
- इ) प्रमाण संप्लव
- फ) उत्पत्तीची कल्पना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3576

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 103
M.A (Semester - I)
PHILOSOPHY
PH - 103 : PLATO
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

a) Critically discuss the recollection theory of knowledge.

OR

b) Explain Plato's criticism of Protagoras' doctrine 'Man is the measure of all things'.

Q2) Answer any one in 500 words **[20]**

a) Elaborate Plato's distinction between opinion and knowledge with reference to the dialogue Republic.

OR

b) 'All is one, being can't be many', discuss after the dialogue Parmenides.

Q3) Answer any two in 250 words each **[20]**

- a) Critically discuss whether virtues can be taught. (Dialogue Meno)
- b) Explain the role of Philosopher with reference to the dialogue Theaetetus.
- c) Elaborate the nature of Ideas with reference to the dialogue Parmenides.
- d) Bring out the relevance of Plato's allegory of cave.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each **[20]**

- a) Nature of Virtues (Dialogue Meno)
- b) The laws of thought (Dialogue Theaetetus)
- c) Role of Socrates as a midwife
- d) Wisdom
- e) Whole and Part
- f) Method of dialogue

P.T.O.

Total No. of Questions : 4

P3576

[4806] - 103
M.A (Semester - I)
PHILOSOPHY
PH - 103 : PLATO
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) ज्ञान (Knowledge) म्हणजे स्मरण (recollection) उपपत्तीची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) प्रोटॅगोरसच्या 'मानव हाच सर्व गोष्टी मोजण्याचा मापदंड आहे' या मताचे प्लेटोने केलेले परीक्षण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) रिपब्लिक या संवादात प्लेटोने ज्ञान आणि मत यात केलेला फरक विशद करा.

किंवा

ब) पारमेनिडिस या संवादाच्या आधारे 'सर्व काही एकच आहे, सत् (being) अनेक असूच शकत नाही' याची चर्चा करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 250 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]

अ) सदगुण शिकविता येतात का याची चिकित्सक चर्चा मिनो संवादाच्या आधारे करा.

ब) थिएटेटस् या संवादाच्या संदर्भाने तत्त्वचिंतकाची भूमिका स्पष्ट करा.

क) पारमेनिडिस या संवादाच्या आधारे कल्पनांचे (Idea) स्वरूप विशद करा.

ड) प्लेटोच्या गुहेच्या रूपकाची प्रस्तुतता स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) सदगुणांचे स्वरूप (मिनो संवाद)
- ब) विचारांचे नियम (थिएटिस संवाद)
- क) सुईण म्हणून सॉक्रेटिसची भूमिका
- ड) शहाणपण
- इ) पूर्ण आणि अंश
- फ) संवाद पध्दती

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3577

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 105
M.A (Semester - I)
PHILOSOPHY
PH - 110 : Buddhism
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Critically discuss Buddha's response to vedic tradition.
- OR
- b) Explain the nature of Arya Āṣṭangmārga.

Q2) Answer any one in 500 words **[20]**

- a) Elaborate fully Dvādaśanidāna.
- OR
- b) Explain fully the nature of Nirvāṇa.

Q3) Answer any two in 250 words each **[20]**

- a) Critically discuss Aavyakṛta prasnas and Buddha's silence.
- b) Explain the Buddhists doctrines of Anātmatā (no-soul).
- c) Compare Buddhists concept of Nirvāṇa with the conception of Mokṣa.
- d) Bring out the nature of Brahmāvihāras.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each **[20]**

- a) Avidyā
- b) Tṛṣṇā
- c) Anityatā (Impermanence)
- d) First Noble Truth - Duḥkha
- e) Arhata
- f) Vipassanā

P.T.O.

Total No. of Questions : 4

P3577

[4806] - 105

M.A (Semester - I)

PHILOSOPHY

PH - 110 : बौद्ध तत्वज्ञान

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]

अ) वैदिक परंपरेला बुद्धाने दिलेल्या प्रतिक्रियेची चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) आर्य अष्टांग मार्गाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]

अ) द्वादशनिदान सविस्तर विशद करा.

किंवा

ब) निर्वाणाचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 200 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]

अ) अव्यक्त प्रश्न आणि बुद्धाचे मौन याची चिकित्सक चर्चा करा.

ब) अनात्मता या बुद्धाच्या सिद्धांताचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) बुद्धाच्या निर्वाण या संकल्पनेची मोक्ष या संकल्पनेशी तुलना करा.

ड) ब्रह्माविहारांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) अविद्या
- ब) तृष्णा
- क) अनित्यता
- ड) पहिले आर्य सत्य - दुःख
- इ) अर्हत
- फ) विपस्सना

Total No. of Questions :4]

SEAT No. :

P3578

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 108
M.A. (Semester - I)
PHILOSOPHY
PH- 107: Analytic Philosophy (Early Phase)
(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words.

[20]

a) Discuss Frege's view on sense and reference.

OR

b) Explain Moore's defense of common sense.

Q2) Answer any one in 500 words.

[20]

a) Discuss Early Wittgenstein's Picture Theory of meaning.

OR

b) What is Ryle's Ordinary Language Philosophy? Discuss.

Q3) Answer any two in 250 words each.

[20]

a) Discuss Russell's view on Denoting.

b) Explain Moore's refutation of Idealism.

c) Give an account of Ayer's Verification principle.

d) What is systematically misleading expression according to Ryle? Explain.

P.T.O.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each.

[20]

- a) Russell on description
- b) 'To be is to be perceived'
- c) Wittgenstein on propositions
- d) Ayer's rejection of metaphysics
- e) Ryle's quasi ontological expressions
- f) Strawson on Referring

Total No. of Questions : 4]

P3578

[4806] - 108
M.A. (Semester - I)
PHILOSOPHY
PH- 107: Analytic Philosophy (Early Phase)
(2008 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

-
- प्रश्न 1) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) फ्रेगेच्या संवेदन (Sense) आणि संदर्भ यांवरच्या मताची चर्चा करा.
किंवा
ब) मूरने केलेला सामान्य प्रज्ञेचा बचाव स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
अ) पूर्व विट्गोनस्टाईनच्या अर्थविषयक चित्र उपपत्तीची चर्चा करा.
किंवा
ब) राईलचे रूढभाषा तत्वज्ञान काय आहे? सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 3) कोणत्याही दोहोंची 250 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]
अ) निर्देशन विषयक रसेलच्या मतांची चर्चा करा.
ब) मूरने केलेले चिद्वादाचे खंडण स्पष्ट करा.
क) एयरने सांगितलेले सत्यापन तत्व स्पष्ट करा.
ड) राईलच्या मते पद्धतशीरपणे दिशा चुकवीणारी प्रतिपादने म्हणजे काय? स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) रसेलचे वर्णनविषयक मत.
- ब) सत्ता दृश्यता आहे.
- क) विट्गोनस्टाईनचे विधान विषयक मत.
- ड) एयरचे सद्द्वस्तुशास्त्राचे खंडण
- इ) राइलप्रणित अर्ध - सत्ताशास्त्रीय अविष्करणे.
- फ) स्ट्रॉसनचे संदर्भविषयक मत.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3579

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 201

M.A (Semester - II)

PHILOSOPHY

PH - 201 : Problems in Western Epistemology

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

a) Critically discuss Gettier's problem.

OR

b) Critically discuss the nature of Correspondence theory of Truth.

Q2) Answer any one in 500 words **[20]**

a) Discuss critically Representative realism.

OR

b) Explain use theory of meaning.

Q3) Answer any two in 250 words each **[20]**

a) Explain the distinction between synthetic and analytic propositions.

b) Explain the nature of Coherence theory of Truth.

c) Explain Plato's distinction between Knowledge and Opinion.

d) Elaborate empiricist approach to knowledge.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each **[20]**

a) Pragmatic Theory of truth.

b) A priory knowledge.

c) Phenomenalism

d) Denotative theory of meaning.

e) Direct Realism

f) Scepticism

P.T.O.

Total No. of Questions : 4

P3579

[4806] - 201

M.A. (Semester - II)

PHILOSOPHY

PH - 201 : Problems in Western Epistemology

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]
अ) गेटियरच्या समस्येची चिकित्सक चर्चा करा.
किंवा
ब) सत्याच्या अन्वय उपपत्तीची चिकित्सक चर्चा करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तर द्या. [20]
अ) प्रातिनिधिक वास्तवादाची चिकित्सक चर्चा करा.
किंवा
ब) अर्थाची उपयुक्तता (use) उपपत्ती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) प्रत्येकी 200 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]
अ) संश्लेषक आणि विश्लेषक विधानांतील फरक स्पष्ट करा.
ब) सत्याच्या सुसंगतता उपपत्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
क) प्लेटोने ज्ञान आणि मत यात केलेला भेद स्पष्ट करा.
ड) अनुभववाद्यांचा ज्ञानविषयक दृष्टिकोन विशद करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) सत्याची फलप्रामाण्यवादी उपपत्ती
- ब) अनुभवपूर्व ज्ञान
- क) इंद्रियप्रत्यवाद (Phenamenalism)
- ड) अर्थाची वस्त्वर्थवादी (Denotative) उपपत्ती
- इ) सरल वास्तववाद
- फ) संशयवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3461

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 202

M.A. (Semester - II)

PHILOSOPHY

PH - 202 : Problems in Indian Metaphysics

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer any one in 500 words:

[20]

a) What is Jaina's view about Sat? Explain in detail.

OR

b) What is Yoga's view on mind? Explain in detail.

Q2) Answer any one in 500 words:

[20]

a) What is the nature of God according to Rā m ā nuja? Explain His relation with Jiva and Jagat.

OR

b) What is the nature of Satkaryav ā da? Explain in detail.

Q3) Answer any two in 250 words each:

[20]

- a) Ā bh ā sav ā da.
- b) Characteristics of Prakriti.
- c) Ny ā ya on Samavaya.
- d) Advaita concept of Brahaman.

P.T.O

Q4) Write short notes on **any four** in **100** words each:

[20]

- a) Pratyasamutpāda.
- b) Pratibimbavāda.
- c) Shankara on kinds of reality.
- d) Chārvaka's concept of Ātmā.
- e) Nyāya on Ātmā.
- f) Concept of Parinamitya.

Total No. of Questions : 4]

P3461

[4806] - 202

M.A. (Semester - II)

तत्त्वज्ञान

पी. एच. - 202 : भारतीय सत्ताशास्त्र विषयक समस्या
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्नांच्या उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) जैनांचे सत् विषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) योगाचे मन विषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) रामानुजांच्या मते ईश्वराचे स्वरूप काय आहे? ईश्वराचे जीव आणि जगत यांच्याशी असलेला संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सत्कार्यवादाचे स्वरूप काय? सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही दोनाचे 250 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]

अ) आभासवाद

ब) प्रकृतिची वैशिष्ट्ये

क) न्यायाच्या मतानुसार समवाय

ड) अद्वैताची ब्रह्मन् विषयक संकल्पना

प्रश्न 4) कोणत्याही चारावर लघु टीप लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात)

[20]

- अ) प्रतीत्यसमुत्पाद
- ब) प्रतिबिंबवाद
- क) शंकराचार्यांच्या मते सत्तेचे प्रकार
- ड) चार्वाकांच्या मते आत्म्याची संकल्पना
- इ) नैयायिकांच्या मते आत्म्याचे स्वरूप
- फ) परिणामनित्य संकल्पना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3462

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 205

M.A. (Semester - II)

PHILOSOPHY

PH - 205 : Gandhian Philosophy

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *All questions carry equal marks.*

Q1) Answer **any one** in **500** words: **[20]**

- a) Discuss critically relation between Truth and Non-violence.

OR

- b) Explain in detail Gandhi's views on Varna, Jati and Untouchability.

Q2) Answer **any one** in **500** words: **[20]**

- a) Explain in detail the doctrine of Swaraj (self-rule).

OR

- b) Discuss critically Tagore-Gandhi controversy on Nationalism and Modernity.

Q3) Answer **any two** in **250** words each: **[20]**

- a) Discuss critically 'Truth is God'.
- b) Explain in detail the doctrine of Sarvodaya.
- c) Write essays on Civil Disobedience.
- d) Bring out Gandhi's view on Socialism.

P.T.O

Q4) Write Short Notes on **any four** (in **100** words each):

[20]

- a) Gandhi's views on religion.
- b) Gandhi's views on Ideal society.
- c) The doctrine of Satyagraha.
- d) Gandhi's views about Swadeshi.
- e) Tilak-Gandhi controversy on interpretation of Bhagavad-Gita.
- f) The status and role of women, according to Gandhi.

Total No. of Questions : 4]

P3462

[4806] - 205

M.A. (Semester - II)

तत्त्वज्ञान

पी. एच.: 205 - गांधीचे तत्त्वज्ञान

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्नांच्या उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

अ) सत्य आणि अहिंसा यांच्यातील संबंधावर चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) वर्ण, जाति आणि अस्पृश्यता बाबतची गांधीची मते सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एकाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) गांधींचा स्वराज्य सिद्धांत सखोल स्पष्ट करा.

किंवा

ब) टागोर – गांधी यांच्यातील राष्ट्रीयत्व आणि आधुनिकताबाबतचे वादावर चिकित्सक चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही दोनाचे 250 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]

अ) 'सत्य हेच ईश्वर' चिकित्सक चर्चा करा.

ब) सर्वोदय सिद्धांत सखोल स्पष्ट करा.

क) 'सविनय कायदेभंग' यावर निबंध लिहा.

ड) गांधींची समाजवादाबाबतची मते सांगा.

प्रश्न 4) कोणत्याही चारावर लघु टीप लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दात)

[20]

- अ) गांधींचे धर्माबाबतची मते.
- ब) गांधींचे 'आदर्श समाज' विषयक विचार.
- क) सत्याग्रह सिद्धांत.
- ड) गांधींची स्वदेशीबाबतची मते.
- इ) टिळक-गांधी यांच्यातील भगवद्-गीतेच्या अर्थनिर्धारणाबाबतचे वाद.
- फ) गांधींच्या मते स्त्रियांचा दर्जा व भूमिका.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3580

[Total No. of Pages : 4

[4806] - 303

M.A. (Semester - III)

PHILOSOPHY

PH - 303 : Aesthetics (Indian and Western)

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following in **500** words : **[20]**

- a) Explain in detail the nature of Aesthetic experience.

OR

- b) Critically discuss on elements of work of art.

Q2) Answer any one of the following in **500** words : **[20]**

- a) State and discuss *Bharata's* theory of Rasa.

OR

- b) Is *Rasa* internal or external? Explain.

Q3) Answer any two in **250** words each : **[20]**

- a) Explain in the details Aesthetics judgement.
- b) 'Art is a representation' Explain fully.
- c) State and explain *Abhinavgupta's* view about Rasa.
- d) Critically discuss the concept of *Pratibhā*.

P.T.O.

Q4) Write notes on **any four** in 100 words each :

[20]

- a) Aesthetic Attitude
- b) Plato's views about Art
- c) Art as Expression
- d) Cultural Relativism
- e) Nature of *Bhāvas*
- f) Essence of poetry

Total No. of Questions : 4]

P3580

[4806] - 303

M.A. (Semester - III)

PHILOSOPHY

PH - 303 : सौंदर्यशास्त्र (भारतीय आणि पाश्चात्य)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

-
- प्रश्न 1) पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]
अ) सौंदर्यानुभूतीचे स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.
किंवा
ब) कलाकृतीचे घटक यावर चिकित्सक चर्चा करा.
- प्रश्न 2) पुढीलपैकी एकाचे प्रत्येकी 500 शब्दात उत्तरे लिहा. [20]
अ) भरताची रस उपपत्ती सांगून चर्चा करा.
किंवा
ब) रस आंतरिक की बाह्य? स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दात लिहा. [20]
अ) सौंदर्याचे निश्चयन सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) कला जणू प्रतिबिंब सखोल स्पष्ट करा.
क) अभिनवगुप्तांच्या मते रस सांगून स्पष्ट करा.
ड) प्रतिभा संकल्पनेचे चिकित्सक मूल्यांकन करा.

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणत्याही चारांवर 100 शब्दांत टीपा लिहा.

[20]

- अ) सौंदर्याची लक्षणे
- ब) प्लेटोची कले बाबतची मते
- क) कला जणू आविष्कार
- ड) सांस्कृतिक सापेक्षवाद
- इ) भावाचे स्वरूप
- फ) काव्याचे सार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3581

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 401

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

**PH - 401 : Philosophy of Language (Indian & Western)
(2008 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Attempt all questions.*
- 2) *All questions carry equal marks.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

a) Discuss the basic issues in Indian Philosophy of language.

OR

b) Explain Nyaya approach to the nature of a sentence and sentential knowledge.

Q2) Answer any one in 500 words. **[20]**

a) Discuss Austin's Speech act theory.

OR

b) Explain Paul Ricoeur's idea of language as discourse.

Q3) Answer any two in 250 words each. **[20]**

a) Discuss *Purvamimamsa* approach to *Sabda*.

b) Explain the Buddhist theory of *Apoha*.

c) Give an account of Heidegger's idea of Being and language.

d) Explain Barthes' structuralism.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each. **[20]**

a) Sabdapramana

b) *Anvitabhidanvada*

c) Concept of *Sabdabodha* in Nyaya Philosophy

d) Nature of *Sabda* in Jain Philosophy

e) Searle on speech act.

f) Heidegger's Phenomenology

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3581

[4806] - 401

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

PH - 401 : Philosophy of Language (Indian & Western)

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकेची पहावी.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]
अ) भाषेच्या भारतीय तत्वज्ञानातील मूलभूत मुद्दयांची चर्चा करा.
किंवा
ब) नैयायी कांची वाक्य आणि वाक्यांचे ज्ञान विषयकमत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दात उत्तर लिहा. [20]
अ) ऑस्टीनच्या वाक्क्रीया उपपत्तीची चर्चा करा.
किंवा
ब) पॉल रिकरच्या भाषा एक संवाद (Language as discourse) या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण लिहा.
- प्रश्न 3) कोणत्याही दोहोंचे 250 शब्दात उत्तर लिहा. [20]
अ) पूर्वमीमांसकांच्या शब्दा संदर्भातील भूमिकेची चर्चा करा.
ब) बौध्दांची अपोह उपपत्ती स्पष्ट करा.
क) हायडेगरच्या सत् आणि भाषा या संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) बार्थचा संरचनावाद स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही चारांवर 100 शब्दात टीपा लिहा.

[20]

- अ) शब्दप्रमाण
- ब) आन्वेताभिधानवाद
- क) न्याय दर्शनातील शब्दबोध ही संकल्पना
- ड) जैनदर्शनातील शब्द संकल्पनेचे स्वरूप
- इ) सर्लचे वाक्क्रीया विषयीमत
- फ) हायडेगरप्रणित मानसहाटनावाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3582

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 402

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

PH - 402: Social and Political Philosophy

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Critically discuss social contract theory of Rousseau.
- OR
- b) Explain Engel's critique of family.

Q2) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Write an essay on Rawl's theory of justice.
- OR
- b) Examine feminist critique of Marxism.

Q3) Answer any two in 250 words each. **[20]**

- a) Explain Popper's distinction between open society and closed society.
- b) Explain Plato's views on family.
- c) Explain Nozick's views on justice.
- d) Elaborate in brief whether co - existence of multiple culture possible.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each. **[20]**

- a) Comte's positivism
- b) Freedom and equality of cultures.
- c) Labour theory of value
- d) Hegel's view on society
- e) Dworkin's views justice
- f) Hobbas' theory of social contract.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3582

[4806] - 402

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

PH - 402: सामाजिक आणि राजकीय तत्त्वज्ञान

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

-
- प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]
अ) रूसोच्या सामाजिक करार उपपत्तीची चिकित्सक चर्चा करा.
किंवा
ब) एंजल्सने केलेली कुटुंबाची चिकित्सा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]
अ) रॉल्सच्या न्यायाच्या उपपत्तीवर निबंध लिहा.
किंवा
ब) स्त्रीवादाने केलेल्या मार्क्सच्या चिकित्सेचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 3) प्रत्येकी 200 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]
अ) पॉपर यांनी खुला व बंद समाज यात केलेला फरक स्पष्ट करा.
ब) प्लेटोची कुटुंब या विषयावरील मते स्पष्ट करा.
क) नोझिक यांची न्याय विषयक मते स्पष्ट करा.
ड) बहुसंस्कृतींचे सह - अस्तित्व शक्य आहे का हे थोडक्यात विशद करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) कॉम्ट यांचा प्रत्यक्षार्थवाद
- ब) संस्कृतींचे स्वातंत्र्य आणि समानता
- क) मूल्याची श्रम उपपत्ती
- ड) हेगेल यांचा समाजविषयक दृष्टिकोन
- इ) डॉरकिन यांचा न्यायविषयक दृष्टिकोन
- फ) हॉब्जची सामाजिक करार उपपत्ती

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3583

[Total No. of Pages : 3

[4806] - 404

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

PH - 404: Modern Indian Thinkers

(2008 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words **[20]**

- a) Discuss in detail Renaissance, Revival and Awakening as historical categories and models of social transformation.

OR

- b) Explain fully Vivekananda's practical Vedanta.

Q2) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Discuss in detail Jotiba Phule's views on caste system and the statues of women.

OR

- b) Explain fully Gandhi's doctrine of Sarvodaya.

Q3) Answer any two in 250 words each. **[20]**

- a) Explain Dayananda's revivalism.
- b) Examine Dr. Ambedkar's critique of caste system.
- c) Explain Agarkar's rationalism.
- d) Elaborate in brief M.N. Roy's critique of Marxism.

Q4) Write short notes on any four in 100 words each. **[20]**

- a) Modernization
- b) Integrated Yoga of Aurobindo
- c) Sarvajanika Satyadharma
- d) Satyagraha
- e) Dr. Ambedkar's concept of Equality
- f) Universal Religion

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

P3583

[4806] - 404

M.A. (Semester - IV)

PHILOSOPHY

PH - 404: आधुनिक भारतीय विचारवंत

(2008 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) प्रबोधन, पुनरुज्जीवन आणि जागृतता यांची ऐतिहासिक कोटी आणि सामाजिक परिवर्तनाचे प्रारूप म्हणून चिकित्सक चर्चा करा.

किंवा

ब) विवेकानंदांचा व्यावहारिक वेदान्त सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) ज्योतिबा फुले यांच्या जातिसंस्था आणि स्त्रियांचा दर्जा याविषयीच्या मतांची सखोल चर्चा करा.

किंवा

ब) गांधीजींचा सर्वोदय सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 200 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]

अ) दयानंदांचा पुनरुज्जीवनवाद स्पष्ट करा.

ब) डॉ. आंबेडकरांनी केलेल्या जातिसंस्थेच्या चिकित्सेचे परीक्षण करा.

क) आगरकरांचा विवेकवाद स्पष्ट करा.

ड) एम. एन. रॉय यांनी मार्क्सवादाची केलेली चिकित्सा थोडक्यात विशद करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) आधुनिकतावाद
- ब) अरविंद यांचा समग्र योग
- क) सार्वजनिक सत्यधर्म
- ड) सत्याग्रह
- इ) डॉ. आंबेडकरांची समानतेची संकल्पना
- फ) वैश्विक धर्म

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P3584

[Total No. of Pages : 4

[4806]-406
M.A. (Semester - IV)
PHILOSOPHY
PH - 406 : Jainism
(2008 Pattern)

Time :3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Explain full classifications of Dravyas.

OR

- b) Discuss nature and significance of Gunavratas.

Q2) Answer any one in 500 words. **[20]**

- a) Explain Syādvāda as a method of describing reality.

OR

- b) Elaborate the notion of Triratna.

Q3) Answer any two in 250 words each. **[20]**

- a) Explain the nature of tattvas according to Jainism.
- b) Explain the nature of reality as 'The unity of opposites', according to Jainism.
- c) Explain the nature and classification of Jīvas according to Jainas.
- d) Elaborate the nature of Mahāvratas and Anuvratas.

P.T.O.

Q4) Write shorts notes on any four in 100 words each.

[20]

- a) Pudgal
- b) Nayavāda
- c) Āsrava
- d) Sallekhana
- e) Gunasthāna
- f) Anekāntavāda

Total No. of Questions : 4]

P3584

[4806]-406
M.A. (Semester - IV)
PHILOSOPHY
PH - 406 : JAINISM
(2008 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिकाही पहावी.

प्रश्न 1) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) द्रव्यांचे वर्गीकरण सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) गुणव्रतांचे स्वरूप आणि महत्त्व यांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) 500 शब्दांत उत्तर द्या. [20]

अ) सत् (Reality) स्वरूप वर्णन करण्याची पध्दती म्हणून स्याद्वादाची चर्चा करा.

किंवा

ब) त्रिरत्न ही संकल्पना विशद करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 250 शब्दांत कोणत्याही दोनांची उत्तरे द्या. [20]

अ) जैन दर्शनानुसार तत्त्वांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) 'विरोधातील एकता'च्या आधारे जैन दर्शनानुसार सत्चे (Reality) स्वरूप स्पष्ट करा.

क) जैन दर्शनानुसार जीवांचे स्वरूप आणि वर्गीकरण स्पष्ट करा.

ड) महाव्रत आणि अणुव्रतांचे स्वरूप विशद करा.

प्रश्न 4) पत्येकी 100 शब्दांत कोणत्याही चारांवर थोडक्यात टीपा द्या.

[20]

- अ) पुद्गल
- ब) नयवाद
- क) आस्रव
- ड) सल्लेखना
- इ) गुणस्थान
- फ) अनेकान्तवाद

